

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-03-02
Besvaras senast
2023-03-21

Till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2022/23:239 Kulturarvsinstitutioners oberoende och principen om armlängds avstånd

Principen om armlängds avstånd mellan politik och verksamhet är en central och viktig del av svensk förvaltningstradition, inte minst inom kulturpolitikens område. Armlängds avstånd handlar om att upprätthålla en avvägning mellan folksuveränitetens politiska ambitioner och den sak- och yrkeskunskap som finns på de olika offentliga förvaltningsområdena.

Inom kulturområdet har det handlat om att skydda centrala demokratiska värden på yttrandefrihetens grund. Förvaltningsidén bygger på att de som sitter på den politiska makten inte ska kunna använda sin maktposition och utnyttja offentliga medel till att påverka människors världsbild och bilda politisk opinion. Bakom denna princip finns en auktoritär europeisk historia. Nazister, fascister och kommunister lade stora resurser på att förhärjliga den egna maktutövningen. Ideologiskt handlade det om att odla sin befolkning till att stödja en viss världsbild och människosyn.

För de västerländska demokratierna har det, sedan Berlinmurens fall, varit av betydande vikt att den offentligt finansierade kulturen främjar yttrandefriheten, det demokratiska samhällets utveckling, kunskapsförmedling, den fria åsiktsbildningen och mångfalden av yttringar.

Det som främst garanterar den demokratiska kultursynen och den förvaltningsmässiga styrningen är självständiga, oberoende och opartiska tjänstemän. Därför måste det tas på stort allvar när offentliganställda tjänstemäns arbetssituation drabbas av politikens gränsförskjutningar.

Enligt fackförbundet Diks rapport *Vi vet ju hur det blev i Sölvesborg* beskrivs en samtid av klåfingriga politiker, kunskapsförakt och en hårt polariserande allmänhet. Mer än hälften av de 3 500 svarande offentliganställda har angett att man oroas över att inte kunna utföra sitt arbete utifrån yrkesetiska principer.

Rapporten är en tydlig hänvisning till det som hände den före detta bibliotek- och kulturchef i Sölvesborgs kommun, som blev omöjlig i Sverigedemokraternas Sölvesborg. Kommunens biblioteksplan, som ska beskriva hur man svarar upp mot bibliotekslagen, skulle i så liten mån som möjligt leva upp till vad lagen stipulerar. Dåvarande kommunalrådet Louise Erixon (SD) hade framför allt synpunkter på folkbibliotekets service för

personer med andra modersmål än svenska.

Inte långt efter den uppmärksammade händelsen polisanmälde Sverigedemokraterna Norrköpings stadsmuseums utställning Medlöperi och motstånd. Det ledde inledningsvis till att museet tog bort bilden som orsakat anmälan. Museilagens ändamålsparagraf, som stipulerar att ett museum ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning, sattes för första gången på prov.

Hösten 2022 ställde sverigedemokraten Jonathan Sager krav på att populära sagostunder på folkbibliotek ska stoppas. Verksamheten, som har pågått sedan 2017, möttes av hat och hot. När sagostunden arrangerades i Malmö behövde man anlita väktare som säkerhetsåtgärd.

Senast har Länsmuseet Gävleborg varit föremål för politiska överträdelser. Sverigedemokraten Roger Hedlund meddelade, som nyutträd ordförande, att det nya sverigedemokratiska styret skulle lägga om museets inriktning och lät antyda att man skulle lägga sig i museets utställningar. På ett seminarium under Folk och Kultur medgav Hedlund utan omsvep att han ansåg sig ha rätt att bestämma över länsmuseets innehåll. Även om Hedlund inte längre är kvar som ordförande, då tillsättningen visade sig vara felaktig, hann tilltaget väcka stor oro hos museets personal och ledning.

Medan det för några år sedan rådde en högljudd debatt om konstens och kulturens frihet i relation till bidragsgivningen på kulturmyndigheterna råder i dag tystnad inför den verkligt pågående förskjutningen av den demokratiska kultursynen. Den politiska praktiken i samtliga regionala och kommunala exempel visar att man genom hot om nedläggning, polisanmälan och politisk innehållsstyrning agerar för att minska möjligheterna för den kultur man inte vill se och stärka den kultur som främjar de meningsyttringar, åsikter och den samhällsuppfattning man själv vill se.

Med anledning av fortsatta politiska inskränkningar i konstens och kulturens frihet och oberoende vill jag ställa följande frågor till kulturminister Parisa Liljestrand:

1. Vad avser ministern att göra för att principen om armlängds avstånd

- ska upprätthållas på nationell, regional och kommunal nivå?
2. Hur säkerställer ministern att tjänstemän inom den offentliga kulturens verksamheter fortsatt kan arbeta självständigt, oberoende och opartiskt?
 3. Hur säkerställer ministern att museilagens ändamålsparagraf (4 §) och princip för ansvarsfördelning (5 §) efterlevs?

.....

Lawen Redar (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch